

۲۰۱۸/۰۸/۰۵

ډاکټر محمدآجان مرزی

د امریکې د متحده ایالاتو ساتونکې اقتصادي سیاست (Protectionism)

سریزه

سره له چې په پانګوال نظام کې د آدم سمیت ،د ملتونو د شتمني“ له اثر څخه وروسته د آزاد بازار یا آزاد اقتصاد اصطلاح کارول کېږي: په دې معنی چې په بازار کې ټول کره د تقاضا یا غوښتنې او عرضې د متقابل عمل او یا د بیو په واسطه د بازار د میکانیزم له لارې تنظیمیږي، ویلای شو چې په اصل کې آزاد بازار هغسې چې په کلاسیک ملي اقتصاد کې تعریف شوی دی وجود نلري او وجود هم نشي یې لرلی. هیوادونه د خپلو اقتصادي سیاستونو په چوکاټ کې تل زیار باسي چې د بازار پر میکانیزم اغیز واچوي. په دې اړه یوه لار ساتونکې یا حمایتي اقتصادي سیاست دی. د دې سیاست په چوکاټ کې هیوادونه زیار باسي چې له بېلابېلو لارو خپل اقتصاد او خپل تولید د بهرنیو محصولاتو په وړاندې وساتي. د دې کار لپاره له ټولو مهم سیاست د ګمرکي تعرفو سیاست دی.

دا سیاست تر یوه حده به ځانګړې توګه د اقتصادي ودې په لومړیو پړاوونو کې هیوادونو ته ګټه هم رامنځته کولای شي او د اقتصادي ودې په یوه ټاکلي پړاو کې په جنوبي امریکې، په هند او داسې نورو مخ پر ودې هیوادونو کې وکارول شو او مثبتې نتیجه یې هم لرله. خو اوس مهال چې اقتصاد نړیواله بڼه غوره کړې ده، دا ډول یو سیاست نه یوازې په هغه ملي اقتصاد کې چې له دې سیاست څخه کار اخلي، بلکه د نړۍ په نورو ملي اقتصادونو کې هم جدي ستونزې رامنځته کولی شي.

د امریکې حکومت د دونالد ټرمپ له ولسمشر کېدو وروسته په خپلو اقتصادي کړو وړو کې یو ساتونکې سیاست غوره کړی دی. زه به په خپله دې لیکنه کې زیار وباسم تر څو دا خبره روښانه کړم، چې امریکا ولې دا کار کوي او دا سیاست به د امریکې او نړیوال اقتصاد ته کومې پاملې ولري.

لنډیز

اقتصادي ساتونکې سیاست یوازې د اقتصادي ودې په لومړیو پړاوونو کې د بهرنۍ سیالۍ په وړاندې د نوو صنایعو د ساتنې لپاره په محدوده توګه او د یوه محدود وخت لپاره مثبتې پاملې لرلی شي. په دې توګه د دې سیاست کارونه په وروسته پاتې هیوادونو کې په ملي اقتصاد کې د نوو رامنځته شوو صنایعو د ساتنې لپاره مثبت اوسېدلی شي، ځکه چې په دې هیوادونو کې د اقتصادي ودې په لومړیو مرحلو کې د تولید مؤدیت د تجربو د نشتوالي، د کارګرانو د لږ مهارت او د علم او تخنیک د ټیټې ودې له امله کم دی او محصولات یې د بازار د میکانیزم د قوانینو په چوکاټ کې د پرمختللو هیوادونو له ورته محصولاتو سره سیالي نشي کولی. خو په وروسته پاتې هیوادونو کې د دې کار د عملي کولو په وړاندې هم مالي او اقتصادي خنډونه موجود دي.

هیوادونه د بېلابېلو اقتصادي سیاستونو او وسیلو په کارونه زیار باسي چې ملي اقتصاد ته بهرنۍ سیالي محدوده کاندې. په دې اړه دوی مهمې وسیلې موجودې دي: د ډمپینګ بېو کارونه او پر وارداتو د ګمرکي تعرفو لګول. د پرمختللو هیوادونو تر منځ په سوداګریزو اړیکو کې دا ډول سیاستونه د اقتصادي جګړې بڼه هم غوره کولی شي. په دې معنی چې

د پاڼو شمیره: له 1 تر 9

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په څیر و لولئ

هر هېواد زيار باسي د بېلابېلو اقتصادي وسيلو په کارونه پر نړېوال بازار خپله ولکه زياته کاندې. پرمختللي هېوادونه له بده مرغه دې موخي ته د رسېدو لپاره ځينې وختونه له جگړه ايزو لارو هم کار اخلي.

د نړۍ د سوداگريزو اړيکو په اوسني حالت کې چې اقتصاد نړېوال شوی دی ساتونکي اقتصاد او يا د گمرکي تعرفو لگول يوازې يوه يوطرفه جاده نشي پاتې کېدلی. دا ډول اقتصادي سياست د هېوادونو ترمنځ د سوداگريزو جگړو لامل گرځېدلی شي. سوداگريزې جگړې له اقتصادي پلوه يوازې بابلونکي لري. اقتصادي ساتونکي سياست په منځمهاله توگه په هېوادونو کې د بيو د لوړېدو، د بيکارۍ د زياتېدو، د وگړو د حقيقي عايداتو د کمېدو، د مجموعي تقاضا د راغورځېدو او په پايله کې د اقتصادي ودې د کمېدو لامل گرځي. د نړېوال اقتصاد د ودې تېټه کچه په ټولو هېوادونو کې هم پر مؤلدينو او هم پر مستهلكينو ناوړه اغيز لري. دا ډول منفي اغيزې په ځانگړې توگه په وروسته پاتې هېوادونو کې زياتې محسوسېږي.

د امریکې د متحده ايالاتو د سوداگرۍ بيلانس له څو لسيزو راپدې خوا کسر لري او يا منفي دی. د سوداگرۍ د بيلانس کسر پر ملي اقتصاد په هر حالت کې منفي اغيز نه لري. د امریکې د متحده ايالاتو حکومت غواړي د نړۍ د له ټولو پاورې اقتصاد په توگه له دې لارې پر نورو هېوادونو، په ځانگړې توگه پر خپلو جدي سيالانو، فشار راولي او هغوی په نړېوالو اقتصادي اړيکو کې د ځينو امتيازونو ورکولو ته مجبور کاندې. دا سياست په ټوليزه توگه د امریکې ملي اقتصاد ته کومې خاصې گټې نه رامنځته کوي.

د امریکې د متحده ايالاتو بهرنی سوداگرۍ ته يوه لنډه کتنه

مخکې له دې چې د امریکې د متحده ايالاتو د حکومت د ساتونکي اقتصاد دلایلو او پاېلو ته رڼا واچوو، ښه به وي چې په لومړي سر کې د دې هېواد بهرنی سوداگري په لنډه توگه وڅیړو. په دې توگه کولای شو چې د دې سياست ممکنه دلایلو ته هم په گوته کړو.

د امریکې د متحده ايالاتو بهرنی سوداگري له کلونو راپدې خوا کسر لري: په دې معنی چې د دې هېواد د وارداتو کچه د هغه د صادراتو د کچې په پرتله ډیره زیاته ده. دې کسر په تیره لسيزه کې نوساني بڼه لرله خو تل منفي و. سره له دې چې د هېواد د بهرنی سوداگرۍ کسر له ۲۰۰۸ ميلادي کال وروسته تر يوې اندازې کم شو خو له ۲۰۱۱ ميلادي کال وروسته بيا هم نوساني و او په ۲۰۱۷ ميلادي کال کې بيا هم کابو د ۲۰۰۷ ميلادي کال حد ته ورسېدو. په ۲۰۱۷ ميلادي کال کې د دې هېواد د بهرنی سوداگرۍ کسر ۸۶۲،۷۷ ميليارده ډالر و (ستاتيستا، ۲۰۱۷).

د ۲۰۰۷ او ۲۰۱۷ ميلادي کلونو ترمنځ د امریکې د متحده ايالاتو د بهرنی سوداگرۍ د بيلانس په کسر کې زيات بدلون ندی رامنځته شوی. خو که د دې هېواد د بهرنی سوداگرۍ حجم له بېلابېلو مهمو هېوادونو او سيمو سره تحليل کاندو له ځينو هېوادونو او سيمو سره د دې هېواد د سوداگرۍ مطلق حجم زيات شوی دی، سره له دې چې په نسبي کچه کې زيات بدلون ندی رامنځته شوی. د بېلگې په توگه له چين سره د امریکې د بهرنی سوداگرۍ ارزښت په ۲۰۱۰ ميلادي کال کې له ۴۶۵،۸۵ ميليارده ډالرو په ۲۰۱۷ ميلادي کال کې ۶۳۶ ميليارده ډالرو ته لوړ شوی دی. له دې زياتوالي سره يوځای يې له چين سره د سوداگرۍ د بيلانس کسر هم په مطلقه توگه زيات شوی دی (په ۲۰۱۰ ميلادي کال کې ۲۷۳،۰۵ - او په ۲۰۱۷ ميلادي کال کې ۳۷۵،۲ - ميليارده ډالر). دا کسر د توکو په سوداگرۍ کې د امریکې د متحده ايالاتو د کسر ۶۶٪ برخه جوړوي. د خو د سوداگرۍ بيلانس د کسر په نسبي کچه کې زيات توپير ندی رامنځته شوی (په ۲۰۱۰ ميلادي کال کې منفي ۶۰٪ او په ۲۰۱۷ کال ميلادي کې منفي ۵۹٪) (ستاتيستا، الف، ۲۰۱۸).

د پاڼو شمېره: له 2 تر 9

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دلېکنی د لېکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په څير و لولئ

د اروپا له ټولني سره د امريکي د متحده ايالاتو د بهرنی سوداگري حجم له چين سره په پرتله زيات دی (په ۲۰۱۰ ميلادي کال کې ۵۵۸،۸۵ ميليارده ډالره او په ۲۰۱۷ ميلادي کال کې ۷۱۷،۹۰ ميليارده ډالره). خو د اروپا له ټولني سره د امريکي د بهرنی سوداگري کسر له چين سره په پرتله کم دی (په ۲۰۱۰ ميلادي کال کې منفي ۱۴٪ او په ۲۰۱۷ ميلادي کال کې منفي ۲۱٪). له بلې خوا د ۲۰۱۰ ميلادي او ۲۰۱۷ ميلادي کلونو ترمنځ د اروپا له ټولني سره د امريکي د متحده ايالاتو د سوداگري د بيلانس په نسبي کسر کې له چين سره په پرتله زيات منفي بدلون رامنځته شوی دی.

په ټوليزه توگه له ۲۰۱۱ تر ۲۰۱۶ ميلادي کلونو پورې د امريکي د متحده ايالاتو په صادراتو کې کابو ۰،۸٪ منفي بدلون رامنځته شوی دی. په ۲۰۱۶ کال کې د دې هېواد د صادراتو ټول حجم ۱۳۰۰ ميليارده ډالر و. دا هېواد د نړۍ دوهم لوی صادراتي هېواد دی.

خو آیا دا به د امريکي د متحده ايالاتو په گټه وي چې د سوداگري په بيلانس کې د کسر له امله ساتونکي سياست غوره کاندې؟ مخکې له دې غواړم په لنډه توگه د ساتونکي اقتصادي سياست ځيني دليلونه په گوته کړم.

د ساتونکي اقتصادي سياست دليلونه

د نوو صنايعو ساتنه:

د هر محصول د توليد لگښت په لومړي سر کې لوړوي او يا په بله خبره د هغه په توليد کې د کار مؤلديت کم وي. د يوه هېواد محصول د توليد د دوران په دې پړاو کې له ځينو بهرنيو محصولاتو سره چې د کار مؤلديت يې لوړ دی او په دې توگه يې د توليد لگښت کم او بېه يې په نسبي توگه ټيټه ده سيالي نشي کولای. هېوادونه د محصولاتو د توليد په دې پړاو کې له ساتونکي سياست کار اخلي، چې د گمرکي تعرفو او يا هم سبسډيو بڼه لرلی شي.

بهر ته د کورنيو شرکتونو له وتلو مخنيوی:

هېوادونه د ساتونکي سياست له لارې زيار باسي چې له يوې خوا له هېواد څخه د پانگې له وتلو مخنيوی وکړي او له بلې خوا بهرنی پانگه هم هېواد ته جلب کاندې.

نظامي محصولات:

هېوادونه د دې لپاره چې د جگړې پر مهال نورو هېوادونو ته اړ نه وي خپل ملي نظامي صنعت د بهرنيو نظامي محصولاتو په وړاندې ساتي.

کورنی استخدام:

دا دليل له لومړي دليل سره اړيکه لري. که د هېواد د محصولاتو د سيالی توان د بهرنيو محصولاتو په وړاندې کم وي نو د بهرنيو ورته محصولاتو واردات پر کورني توليد او په نتيجه کې د کار پر بازار منفي اغيز رامنځته کولی شي. حکومت زيار باسي چې کورني محصولات د بهرنيو محصولاتو په وړاندې وساتي او يا يې د گمرکي تعرفو او سبسډيو له لارې د سيالی وړتيا زياته کاندې. د ترامپ د ساتونکي اقتصادي سياست يوه موخه هم همدا مساله ده. خو په دې ځای کې يوه ستونزه موجوده ده او هغه دا ده چې که د محصولاتو د سيالی توان په مصنوعي توگه لوړ وساتل شي نو په منځمهاله او اوږد مهاله توگه په توليد کې نووښتونو ته ليوالتيا کمېږي. د توليد په پروسه کې نووښتونه د کار د مؤلديت د لوړولو، د توليد د لگښت د ټيټولو او په دې توگه د محصولاتو د سيالی د توان د لوړولو لپاره يو ډېر ارزښتناک اصل دی.

د پاڼو شمېره: له 3 تر 9

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de يادونه: دلېکنې دلېکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رالېږلو مخکې په ځير و لولئ

همدا شان کله چې کورني محصولات د گمرکي تعرفو له امله د بهرنیو محصولاتو په پرتله ارزان شي نو دې محصولاتو ته تقاضا يا غوښتنه هم زیاتېږي او په لنډمهاله توگه د کار بازار وده کوي. خو کله چې په ملي اقتصاد کې توکو او یا خدماتو ته تقاضا زیاته شي نو په تدریجي توگه د دې محصولاتو بیه هم زیاتېږي او له یوې مودې وروسته د دې شونتیا موجوده ده چې دا محصولات د بهرنیو محصولاتو په پرتله بیا هم لوړه بیه ولري. په دې حالت کې حکومت بیا هم دې ته اړ کېږي چې د کورنیو محصولاتو د ساتنې لپاره پر بهرنیو محصولاتو گمرکي تعرفي لا نورې هم زیاتې کاندې. روبښانه ده چې بهرني صادرونکي هېوادونه هم بې تفاوته نه پاتې کېږي او پر خپل وار هېواد ته پر وارداتو گمرکي تعرفي لگوي. په دې توگه د دې شونتیا موجوده ده چې د ساتونکي سیاست له امله په منځمهاله توگه هم د کورنیو محصولاتو او هم د وارداتي محصولاتو بېه د متقابلو گمرکي تعرفو له امله لوړه شي او په دې توگه په ملي اقتصاد کې د مجموعی بیو د زیاتېدو لامل وگرځي.

دا حالت به هم پر مستهلکینو او هم پر مؤلدينو ناوړه اغیز ولري، په ځانگړي توگه د وارداتي خامو او یا نیم کاره محصولاتو د لوړې بېې له امله، چې پېله به یې پر تولید او د استخدام په کچه منفي وي. په ملي اقتصاد کې د مجموعی بیو د کچې د لوړېدو له امله د مستهلکینو او هم د تصدیو حقیقی عواید په منځمهاله توگه کمېږي.

د امریکي د متحده ایالاتو د سوداگري د بیلانس کسر

په پانگه ایزو هېوادونو کې، د امریکا د متحده ایالاتو په گډون، د بهرنی سوداگري په جوړښت کې د کلاسیک اقتصاد پوه، ریکاردو، د نسبي مزیت نظریه مهم رول لوبوي. په لنډه توگه دا چې هر هېواد هغه توکي تولیدوي او نړیوال بازار ته یې وړاندې کوي، په کومو کې چې نسبي مزیت لري. په دې توگه د ریکاردو د نظریې له مخې که ټول هېوادونه هغه توکي تولید او صادر کړي په کومو کې چې نسبي مزیت لري نو په بهرنی سوداگري کې به ټول هېوادونه گټه ترلاسه کړي. هېوادونه په عمومي توگه هغه توکي صادروي کوم چې په کم لگښت او یا د کار د مؤلديت په لوړه کچه تولیدولی شي او هغه توکي کوم چې په لوړ لگښت تولیدوي او یا یې د کار د مؤلديت کچه ټیټه ده له بهر څخه واردوي.

اوس مهال په دې اړه په پرمختللو هېوادونو کې د ښکاره شوي نسبي مزیت شاخص (RCA – Revealed Comparative Advantage) کارول کېږي. د نسبي مزیت شاخص هم کېدای شي چې، لږ تر لږه د ځینو محصولاتو په اړه، د سوداگري د بیلانس د کسر لامل وه اوسي. دا سمه ده چې د امریکي د متحده ایالاتو د صادراتو کچه د ځینو محصولاتو په اړه د وارداتو په اندول کمه ده او د سوداگري بیلانس یې هم څرنگه چې مخکې مو خبرې پرې وکړي کسر لري، خو که د همدې محصولاتو په اړه ښکاره شوي نسبي مزیت ته کتنه وشي نو لیدل کېږي چې د دې محصولاتو د صادراتو په پرتله د ورته محصولاتو د وارداتو نسبي مزیت لوړ دی. په دې توگه د دا ټول محصولاتو واردول د امریکي د ملي اقتصاد په گټه خبره ده. د بېلگې په توگه د امریکي په متحده ایالاتو کې د موټرو صادرات د وارداتو په پرتله کم دي. د دې کار یو مهم دلیل هم د ښکاره شوي نسبي مزیت د شاخص کچه ده. په دې هېواد کې د موټرو د صادراتو نسبي مزیت شاخص ۱،۰۹۲ دی په داسې حال کې چې د وارداتو د ښکاره شوي نسبي مزیت د شاخص کچه یې ۱،۳۸ ده. هرڅومره چې دا شاخص له ۱ څخه لوړ وي په هماغه اندازه د اړوند محصول په صادراتو او یا وارداتو کې نسبي مزیت زیات دی. په دې توگه دا خبره د امریکي د متحده ایالاتو په گټه ده، چې موټر له بهر څخه وارد کړي او هغه شیان بهر ته صادر کړي، په کومو کې یې چې د ښکاره شوي نسبي مزیت شاخص کچه لوړه ده (د آلمان د اقتصادي څیړنو انسټیټوت قاموس، ۲۰۱۸).

د گمرکي تعرفو لپاره د امریکي د متحده ایالاتو له ټولو مهم استدلال، څرنگه چې مخکې مو اشاره ورته وکړه، د کار د کورني بازار وده ده. خو دا دلیل زیات قانع کوونکی ندی. دا سمه ده چې په ځینو حالاتو کې د کورنیو صنایعو ساتنه د

د پاڼو شمېره: له 4 تر 9

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ

بهرنيو سيالانو په وړاندي يو مثبت گام دی. خو د دې کار لپاره يو بنسټيز شرط دا دی چې وارداتي محصولات د کورنيو محصولاتو لپاره د يوه بديل بڼه ولري. په داسې يوه حالت کې ارزان بهرني محصولات د ورته کورنيو محصولاتو توليد ته زيان رسولي شي او په پايله کې د بېکارۍ د زياتېدو لامل هم گرځي. خو د امریکې په متحده ايالاتو کې په تېرو کلونو کې په صنعت کې د کارگرانو شمېر له دې کبله کم شوی دی چې کارگران له توليدي سکتورونو څخه خدماتي سکتورونو ته تللي دي او د ملي اقتصاد په يوه برخه کې د مشغولا کمښت په بله برخه کې د مشغولا له زياتوالي سره جوړه ترسره شوی دی (ديونگای، ۲۰۱۷).

دونالد ترمپ د خپل ساتونکي سياست په لومړي پړاو کې د پولادو او المونيم پر وارداتو گمرکي تعرفي وضع کړي تر څو له دې لارې په اصطلاح د امریکې د کار په بازار کې کارځايونه وساتي. دا خبره تر يوه حد سمه ده، چې ځينې هېوادونه لکه چين ځينې وختونه د دولت له خوا د مازاد توليد د تمویل، د پېسو د بېبې د ټيټې ساتنې او نورو اقتصادي او مالي تدابيرو له لارې د خپلو محصولاتو بيه ټيټه ساتي. خو که د امریکې د پولادو او المونيم وارداتو ته نظر واچوو نو ليدل کېږي چې دا هېواد له لسو نورو هېوادونو څخه د چين په پرتله زيات پولاد او المونيم واردوي او په دې سکتور کې کورني شرکتونه هم دومره کمزوري ندي او ونډه يې په دې سکتور کې %۷۰ ده. په امریکې کې د پولادو او المونيم کورني شرکتونه د گمرکي تعرفو له وضع کولو گټه ترلاسه کوي خو د ملي اقتصاد نورې برخې کومې چې له دې خامو موادو څخه په توليد کې کار اخلي، د لوړو بيو له امله، د توليد په پروسه کې له ستونزو سره مخ کېږي او په پايله کې د کار په بازار کې جدي اختلالات رامنځته کېږي. له دې امله په ځينو حالاتو کې کورنۍ تصدۍ پر وارداتو د گمرکي تعرفو او په نتيجه د خامو او نيم کاره موادو د بيو د لوړېدو له امله دې ته مجبورېږي چې خپل توليد بهر ته انتقال کړي.

د امریکې د سوداگرۍ د بيلانس د کسر دليل نه دمپينگ او نه هم د بهرنيو هېوادونو له خوا د صادراتو سبسېدي کول دي. د دې خبرې لپاره يو اساسي لامل په ملي اقتصاد کې د پانگه اچونې او سپما ترمنځ د تناسب نشتوالی دی. په هغو ملي اقتصادونو کې چې د سوداگرۍ بيلانس بې کسر لري په واقعيت کې د مصرف کچه د سپما د کچې په پرتله لوړه ده. په بله وينا د مصرف کچه د کورنۍ پانگه اچونې او يا هم د کورني توليد د کچې په پرتله لوړه ده. دا شان هېوادونه دې ته اړ دي چې د مستهلکينو او هم د مؤلدينو د غوښتنو د پوره کولو لپاره اضافي توکي او خدمتونه له بهر څخه وارد کړي. د دې په پايله کې د وارداتو حجم د وارداتو په پرتله زياتېږي او د سوداگرۍ په بيلانس کې کسر رامنځته کېږي.

په ملي اقتصاد کې د تادياتو بيلانس له دوو عمده حسابونو جوړېږي: جاري حساب او د پانگې يا مالي حساب. د سوداگرۍ بيلانس د جاري حساب يوه برخه ده. جاري حساب د توکو، خدماتو، ملي اقتصاد ته د پانگې اچونې له بهېر او له خالصو بهرنيو مرستو جوړېږي. جاري حساب په حقيقت کې صادرات - واردات + د خالصې نړېوالې پانگه اچونې بيلانس دی. په بل عبارت ويلی شو چې جاري حساب د سپما او پانگه اچونې ترمنځ توپير دی. په هغو هېوادونو کې چې د پېسو د تبادلې نرخ نې په متغيره توگه ټاکل کېږي بايد د سوداگرۍ په بيلانس کې کسر د پانگې په بيلانس کې له مازاد سره مساوي وي (ايکونوميکس هيلپ، ۲۰۱۸).

په دې توگه بايد د امریکې د متحده ايالاتو د پانگې په حساب کې مازاد موجود وي ترڅو چې د سوداگرۍ په بيلانس کې کسر موازنه کاندې. په بله وينا د امریکې متحده ايالات د سوداگرۍ په بيلانس کې کسر د پانگې په حساب کې د مازاد له لارې تمویلوي. دې هېواد ته هر کال زياته اندازه پانگه ايز او مالي وسايل د دولتي پور د سندونو او نورو ارزښت لرونکو سندونو له لارې بهير لري. امریکې ته په تېرو لسيزو کې د بهرنۍ پانگې او نورو مالي وسايلو بهير د دې هېواد د سوداگرۍ بيلانس له کسر سره په موازي توگه مخ پر زياتېدو دی.

د پانېو شمېره: له 5 تر 9

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليولو مخکې په ځير و لولئ

د پورتنیو توضیحاتو پر بنسټ پر وارداتو گمرکي تعرفي او نور محدودیتونه په منځمهاله او اوږد مهاله توگه د بهرنی سوداگری ټولو لوبغاړو ته تاوان رسوي. په ټولو هېوادونو کې د محصولاتو بېه د گمرکي تعرفو له امله زیاتېږي چې اغېز یې پر مؤلدينو او مستهلكينو منفي دی. کله چې د وارداتو بیه لوړه شي نو له هغې سره جوغت د اړینو محصولاتو پر بیه، د مستهلكينو د حقيقي عوایدو پر کچه، محصولاتو ته پر تقاضا، د تصدیو د کټي پر کچه ناوړه اغېزونه رامنځته کېږي او په دې توگه په ملي اقتصاد کې د مجموعی تقاضا کچه کمېږي، چې پر اقتصادي وده ناوړه اغېزې رامنځته کوي، په اقتصاد کې یو ډول شیطاني کړی رامنځته کېږي چې د اقتصادي رکود او یا ویجاړتیا د رامنځته کېدو خطر زیاتوي.

همدا شان په ملي اقتصاد کې د سیالی په وړاندې هم خنډونه رامنځته کېږي. کله چې کورنی تصدی د حکومت له خوا د بهرنیو محصولاتو په وړاندې وساتل شي یو ډول غیر عادلانه سیالی رامنځته کېږي، په تولید کې نووښتونو ته د کورنیو تصدیو لېوالتیا کمېږي. په نتیجه کې د کار د مؤلدیت کچه ټیټېږي. د کار کم مؤلدیت بیا هم د محصولاتو د بېي د لوړېدو لامل ګرځي او د سیالی وړتیا یې کموي.

پوښتنه دا ده چې سره له دې چې د سوداگری په وړاندې محدودیتونه او گمرکي تعرفي ناوړه اقتصادي پایلې رامنځته کوي نو د امریکې د متحده ایالاتو حکومت ولې ساتونکی اقتصادي سیاست تعقیبوي؟

په دې اړه سیاسي او اقتصادي لاملونه موجود دي. د امریکې د متحده ایالاتو اقتصاد د نړۍ له ټولو پیاوړی اقتصاد دی. د زیات شمېر پرمختللو هېوادونو اقتصادي وده، چې صادراتي هېوادونه دي، تر یوه حده د امریکې متحده ایالاتو ته پر صادراتو ولاړه ده. په بله وینا په دې هېوادونو کې د بهرنی سوداگری، په ځانګړې توگه د صادراتو، ونډه په کورنیو ناخالصو محصولاتو کې لوړه ده. په یوه هېواد کې کورني ناخالص محصولات د مصرفي لګښت، پانګه اچونې او د بهرنی سوداگری له تفاوت (صادرات منفي واردات) څخه جوړېږي. په ۲۰۱۷ میلادي کال کې د آلمان په ملي اقتصاد کې د بهرنی سوداگری ونډه کابو ۲۴۸،۱۵ میلیارد یورو (د کورنیو ناخالصو محصولاتو ۷،۶٪ برخه) وه. که یوازې صادرات په پام کې ونیسو نو په ۲۰۱۷ میلادي کال کې یې په کورنیو ناخالصو محصولاتو کې ونډه ۴۷،۴٪ وه. (ماکرونوم، ۲۰۱۸)

په ۲۰۱۷ میلادي کال کې د آلمان د صادراتو ټول ارزښت ۱۲۷۸،۹ میلیارد یورو و. د آلمان له ټولو زیات صادرات د امریکې متحده ایالاتو ته ترسره کېږي (دې شتاتیس، ۲۰۱۸).

د صادراتو په دې ارزښت کې منفي وده د آلمان اقتصاد ته زیاته اندازه زیان رسولی شي. په دې اړه باید د گمرکي تعرفو له امله د نورو لویو هېوادونو په ملي اقتصاد کې منفي وده او د هغې اغېز له آلمان سره په بهرنی سوداگری کې هم په پام کې ونیول شي. دا ډول یو تناسب د امریکې د متحده ایالاتو د بهرنی سوداگری له نورو مشارکینو سره هم صدق کوي. د امریکې متحده ایالات پر دې خبره پوهېږي او د اقتصادي جګړې له لارې غواړي چې پر دې هېوادونو فشار راولي او هغوی امتیاز ورکولو ته اړ باسي.

باید ووايم چې د امریکې د متحده ایالاتو حکومت په دې کار کې تر یوه حده بريالی شوی هم دی. د جولای د میاشتې د دوهمې نیمایي په لړ کې د اروپا د کمیسیون د مشر یونکر او ترامپ تر منځ په واشنگتن کې د خبرو اترو په لړ کې د اروپا ټولنه په ځانګړې توگه د امریکې له خوا د اروپا له ټولني څخه د موټرو پر وارداتو له گمرکي تعرفو څخه د مخنیوي لپاره دې ته اړه شوله چې د امریکې په وړاندې په بهرنی سوداگری کې دې هېواد ته ځینې امتیازونه ورکړي. د دې هوکړې پر بنسټ به په راتلونکي کې پر صنعتي محصولاتو (د موټر جوړولو له سکتور څخه پرته) تعرفي له منځه

د پانېو شمېره: له 6 تر 9

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
پاډونه: دلېکنې د لېکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ

لاري شي، د اروپا ټولنه به له امرېکې څخه د اوبلن گاز او د زویا حیویاتو واردات زیات کاندې او داسې نور. پر دې او نورو سوداگریزو اقلامو د خبرو اترو په لړ کې به د امریکې متحده ایالات د اروپا له ټولني څخه پر موټرو گمرکي تعرفي وځنډوي (دبیر تاگیس شپيگل ورځپاڼه، ۲۰۱۸).

له اقتصادي ساتونکي سیاست سره د امریکې د متحده ایالاتو د لېوالتیا لپاره یو بل دلیل دا دی چې د دې سیاست ځینې اغیزې په لنډمهاله توگه محسوسېږي. دا سیاست پر تولید او هم د کار پر بازار د یوې لنډې مودې په ترڅ کې تاثیر واردوي. دا اغیزې تر یوه حده مثبتې وي او د بېو د لوړېدو له امله منفي اغیزې یې پر مستهلکینو منځمهاله او اوږدمهاله بڼه لري. د ساتونکي سیاست له امله په یوه لنډه موده کې کورنی بدیل تولید وده کولی شي، ځکه چې بهرني محصولات د کورنیو محصولاتو په پرتله گرانېږي او په دې توگه د کورنیو تولیداتو په سکتور کې کار ته تقاضا هم زیاتېږي. خو که په عین وخت کې د نورو هېوادونو له خوا هم متقابلې گمرکي تعرفي وضع شولې نو د کار په بازار کې دا مثبتې وده هم خنثی کېږي. پر مؤلدينو او هم پر مستهلکینو د دې سیاست لنډمهال مثبت اغیز په منځمهاله توگه له منځه ځي. د وارداتو د لوړې بېي له امله د مؤلدينو د گټې نسبي کچه له ټولو د مخه په وارداتي سکتور کې کمېږي، ځکه چې هغوی په لنډمهاله توگه د تولید لوړ لگښت د خرڅلاو د بېي له لارې مستهلکینو ته نشي انتقالولی. دا ډول مؤلدين په لومړي سر کې د مشتریانو د ساتلو لپاره کمه گټه مني او خپل لوړ لگښتونه په تدریجي توگه په منځمهاله او اوږدمهاله توگه مستهلکینو ته انتقالوي.

د پرمختللو هېوادونو له خوا گمرکي تعرفي او د ممکنه سوداگریزي جگړې رامنځته کېدل په ځانگړې توگه د وروسته پاتې او پرمختلونکو هېوادونو پر ملي اقتصاد هم ناوړه اغیز رامنځته کوي. د اقتصادي ساتونکي سیاست له امله، له ټولو د مخه د تولیدي محصولاتو بېه لوړېږي. د وروسته پاتې هېوادونو د بهرنۍ سوداگرۍ زیاته برخه د خامو موادو او نیم کاره موادو صادرات جوړوي. دې موادو ته په زیاتو حالتونو کې بدیل مواد موجود دي او په دې توگه یې د بېي له مخې د تقاضا ارتجاعیت لوړ دی. یعنی کله چې د دې موادو بېه په نړیوالو بازارونو کې لوړه شي د بېروندونکو تقاضا ورته کمېږي. له بلې خوا څرنګه چې دا هېوادونه تر زیاتې اندازې وارداتي هېوادونه دي او د خپلې اقتصادي ودې لپاره تولیدي محصولات لکه ماشین آلات واردوي نو د دې محصولاتو لوړه بېه د دې هېوادونو پر مالي وړتیا منفي اغیز غورځوي.

د ساتونکي اقتصادي سیاست له امله د نړیوال اقتصاد منفي اغیزمن کېدنه او د هېوادونو د اقتصادي او مالي پیاوړتیا کمېدل پر وروسته پاتې هېوادونو هم منفي اغیز لري. وروسته پاتې هېوادونه هر کال له پرمختللو هېوادونو مالي انتقالاتو ته اړتیا لري. کله چې نړیوال اقتصاد کمزوری شي له پرمختللو هېوادونو وروسته پاتې هېوادونو ته د پرمختیایي مرستو په بڼه مالي او پانګه ایز انتقالات هم کمېږي.

پاڼه:

دا خبره باید بیا هم په گوته شي چې د اقتصاد د نړیوال کېدو په شرایطو کې ساتونکي اقتصادي سیاست د هیڅ چا په گټه نه دی. د دې سیاست کارونه په امریکې کې له اقتصادي دلیلونو څخه زیات پر سیاسي موخو ولاړه ده. ترامپ د خپل ماموریت د دورې د تحلیف په مراسمو کې پر „لومړی امریکا“ زیات تاکید وکړو او هم یې د خپلې انتخاباتي مبارزې په ترڅ کې خپلو پلویانو ته په وار وار دا وعده ورکړه چې د امریکې اقتصاد به په اصطلاح د نورو هېوادونو له سوداگریزې ولکې راوباسي، امریکائی تصدی به چې په بهر کې تولید کوي، په هېواد کې د اقتصادي فعالیت لپاره وهڅوي او داسې نور. څرنګه مو چې ولیدل نوموړی په ټاکنو کې بریالی هم و. د دې کار یو دلیل دا هم دی چې د امریکې زیات شمېر وګړي په زیاته اندازه هېوادپال دي (زه له هېواد پالنې سره کوم مخالفت نلرم خو له یوه ټاکلي حد

د پاڼو شمېره: له 7 تر 9

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلپکنې د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ

څخه زیاته هېوادپالنه د منفی نیشنلېزم لامل هم ګرځېدلی شي چې د بشر د تاریخ په اوږدو کې یې زیاتې بدبختی او ناخوالې رامنځته کړي دي). د منځنیو امریکایانو په آند د هېوادپالنې یوه مشخصه دا ده چې د خپل هېواد محصولات مصرف کاندې. به بله وېنا دا چې دا ډول یو چلند به د هغوی د اقتصاد د ودې او د ژوند د کچې د لوړېدو لامل وګرځي. د وګړو د سیاسي او په ځانګړې توګه اقتصادي عمومي معلوماتو کچه ډېره ټیټه ده، چې له همدې عمله په خپلو دا ډول نظرونو پوره باور هم لري. د امریکې سیاستوال پر دې خبره پوهېږي او ځینې لکه دونالد ټرمپ د عمومي اذهانو د روښانولو پر ځای د هغوی له دې ناپوهی د خپلو سیاسي موخو د پلي کولو لپاره ګټه ترلاسه کوي.

اخځلیک

- ۱- ستاتیسټا، له ۲۰۰۷ تر ۲۰۱۷ میلادي کلونو د امریکې د متحده ایالتونو د سوداګرۍ د بیلانس کسر، ۲۰۱۸،
(USA: Handelsbilanzsaldo von 2007 bis 2017)
(په لیکه)، دلته ېې وګورئ:
<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/15635/umfrage/handelsbilanz-der-usa/>
(د لاسرسي نیټه: ۱۵/۰۷/۲۰۱۸)
- ۲- ستاتیسټا، له چین سره له ۲۰۰۷ تر ۲۰۱۷ میلادي کلونو د امریکې د متحده ایالتونو د سوداګرۍ د توکو سوداګرې (صادرات او واردات)، ۲۰۱۸،
(Gesamtwert des US-Warenhandels (Import und Export) mit China von 2007 bis 2017)
(په لیکه)، دلته ېې وګورئ:
<https://de.statista.com/statistik/daten/studie/218275/umfrage/gesamtwert-des-us-warenhandels-mit-china/>
(د لاسرسي نیټه: ۱۵/۰۷/۲۰۱۸)
- ۳- د آلمان د اقتصادي څیړنو انستیتوت، برلین، قاموس، ۲۰۱۸،
(Deutsche Institut für Wirtschaftsforschung (DIW Berlin))
(په لیکه)، دلته ېې وګورئ:
https://www.diw.de/de/diw_01.c.411937.de/presse/diw_glossar/revealed_comparative_advantage_rca.html
(د لاسرسي نیټه: ۱۵/۰۷/۲۰۱۸)
- ۴- دیونګای، اروفي، ساتونکی سیاست، په متحده ایالاتو کې تولیدي کارځایونه او د پانګې نړېوال بهیر، ۲۰۱۷،
(Protectionism, US manufacturing jobs, and global capital flows)
(په لیکه)، دلته ېې وګورئ:
<http://www.caymanfinancialreview.com/2017/10/23/protectionism-us-manufacturing-jobs-and-global-capital-flows>
(د لاسرسي نیټه: ۱۸/۰۷/۲۰۱۸)
- ۵- اقتصاد مرسته کوي (Economics Help)، جاري حساب = سپما - پانګه اچونه، ۲۰۱۸،
(Current Account = Savings - Investment)
(په لیکه)، دلته ېې وګورئ:
<https://www.economicshelp.org/blog/6411/economics/current-account-savings-investment/>
(د لاسرسي نیټه: ۱۸/۰۷/۲۰۱۸)
- ۶- ماکرونوم، په اقتصادي فعالیت (ناخالص کورني محصولات) کې د بهرنی سوداګرۍ ونډه څومره ده؟، ۲۰۱۸،
(Wieviel trägt der Außenhandel zur Wirtschaftsleistung bei?)
(په لیکه)، دلته ېې وګورئ:
<https://aussenhandel.makronom.de/key-facts/wieviel-traegt-der-aussenhandel-zur-wirtschaftsleistung-bei/>
(د لاسرسي نیټه: ۱۸/۰۷/۲۰۱۸)
- ۷- دي شټاتیس، بهرنی سوداګرې، ۲۰۱۸،
(Außenhandel)
(په لیکه)، دلته ېې وګورئ:
<https://www.destatis.de/DE/ZahlenFakten/GesamtwirtschaftUmwelt/Aussenhandel/Aussenhandel.html>
(د لاسرسي نیټه: ۱۸/۰۷/۲۰۱۸)
- ۸- دبیر ټاګیس شپیکل ورځپاڼه، ۲۰۱۸، ۰۷، ۲۶، امریکې متحده ایالاتو او د اروپا ټولني په سوداګریزه جګړه کې امتیازونه اعام کړل،
(Der Tagesspiegel, 26.07.2018
USA und EU verkünden Zugeständnisse im Handelsstreit)
(په لیکه)، دلته ېې وګورئ:

د پانېو شمېره: له ۸ تر ۹

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلېکنې د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولئ

<https://www.tagesspiegel.de/politik/handelsstreit-usa-und-eu-verkuenden-zugestaendnisse-im-handelsstreit/22843946.html>

(د لاسرسي نيټه: ۱۸/۰۷/۲۰۱۸)

پای

د پاڼو شمېره: له 9 تر 9

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ